فنی بر مجادله

سارق ایله قاضی نک مناظره‌سی

قاضی اوغری ایله مناظره‌دن مغلوب بولوب تمام مال ملکندن
آیرلغاندن صوڭ قاضینڭ خاتونی اوغرینی برمسئله‌ده
عاجز ایتوب اوغرینڭ قاضی‌دن آلغان بار
مالنی قایتارب آلمشدر .

محرری :
سید نـاظم حسین .

مترجمی :
غیاث حسنی .

ناشرلری: برادران کریمفلر.

کریمفلر مطبعه‌سی قزانده .

١٩٠٩

КАЗАНЬ.
Типографія Т. Д. „Бр. Каримовы"
1909.

مترجم طرفندن:

شوصوكَ سنه‌ده هندستان ادبای مشهوره‌سندن سیدناظم حسین افندی طرفندن فارسی لسانده قامه آلنوب بومبایده مطبوع غایت ادیبانه علمی، وفنی برصورتده یازلمش شو اثر عالیلری دست عاجزانه‌مه دوشوب از هر جهت بوكونكی روسیه اسلاملركَ معیشت حاضره‌لرنه آزچوق تعلقی اولدیغندن و ٤٠ قدر آیت جلیله واحایث نبویه وادبای عرب وفارسنكَ حكمت آمیز مقال وابیاتلرنی حاوی اولوب قارئلرینی برخیلی اسلامیت حقایقندن حصه‌دار ایده‌چك اولدیغندن ترجمه‌سنه مراقله آتلدم. وقاصرانه بعض شیلرعلاوه‌ایتدم. ومن‌الله التوفیق.

غیاث‌الدین ابن داملا نورعلی حسنی.

بسم الله الرحمن الرحيم

خلفای عباسیه‌دن « هارون‌الرشید » (۱) زماننده خالص مسلمان وغایت پرهیزکار بُشر اسمنده برذات وارایدی لقبی بشیرایدی. اوزینک وطنی اولان بغداد شهرینه قاضی اولوب غایت عدللك وتوغریلق‌ایله حکم ایدردی. کیجه‌لرده دائما الله‌تعالی‌گه عبادت، کوندزلرده روزه‌ایله مشغول‌ایدی. بغداد خلقی‌نك اوزینه اخلاص وصداقتاری کامل‌اولدیغی کبی ایندکلری حکم وتدبیرلرندن‌ده بیك ممنون ایدیلر. کندوسیده زاهد وتقوالق‌ایله اول‌قدر مغرور ایدیکه هیچ کشی آنك‌ایله بحث‌ایتمگه وآنکا قارشو سوز آچمغه جرأت ایتمازایدی

اتفاقا برکیچ تنچ بریرده احادیث‌نبویه مطالعه ایدردی کوردیکه رسول‌الله « احب الصلوة فی‌الجنان والبساتین » دیمشدر. یعنی نمازلرنك سیوکلیسی باغچه لرده ادا اولنانیدر. قاضی‌غه بوحدیث

---

(۱) هارون الرشید ، بن محمدالمهدی‌بن ابی‌جعفر المنصوری خلفای عباسیه‌نك بشنجی‌سی وجمله‌نك آبرویی اولوب ۱٤۸ تاریخنده توغمش ۱۷۰ سنهٔ‌هجریه سنده بیوك برادری موسی هادی‌نك یرینه بغداد ده مقام حکومتـه جلوس ایتمشدر. زمان سلطنتنده خیلی مظفریتلره موفق اولوب مملکتنی بیوکچه توسیع ایتمشدر. علوم‌ومعارف صنائع وتجارتنك ترقیسنه فوق‌العاده همت ایدوب اربابنی بیوك احترام ایتمشدر. ۲۳ سنه ۳ آی قریب مدة حکومت سوردکندن صکره ۱۹۳ سنه سنده طوس شهرنده وفات ایتمشدر. الیوم شهرمشهد دیمکله معروفدر. زمان حکومتنده فرانق ایمپراطوری مشهور شارلمان‌ایله مناسبات دوستانه‌ده بولنوب کندسینه برچوق هدیه‌لر کوندرمشدر. بونلرنك میاننده صوایله ایشلر برساعت دخی بولنوب آوروپالیلرك نظرحیرت وتعجبنی جلب ایتمشدره مترجم.

خوش کیلدی وفکر ایتدیکه ایرته ایله بوحدیث‌نڭ مفهومنچه اش کوره‌لم . وبوندن صڭره کوب وقتده نمازلرنی باغچه‌لرده اوته‌رمن دیو کتابی قویوب دیگر بر کتابی آلوب مطالعه ایتمگه باشلامش ایدی یقوباصا باشلادغندن عزم ایتدیکه کتابی براقوب یوقلاسون . کینه‌ت کتابنڭ ایکنچی برکاغدینه کوزی توشدی کوردیکه « النوم اخ الموت » دیو یازلمشدر . یعنی یقو اولمنڭ قرنداشیدر . قاضی بوسوزنی کوروی ایله کوزندن یقوسی کیتوب اولمگه یقین اولان شیدن صاقلانمق تیوش دیه‌رك توروب کتاب مطالعه‌سیله مشغول اولدی . قاضی‌نڭ خاتونی برباغچه بنا ایتمشدیکه اول باغچه‌نڭ مثالی جنت کبی اولوب باغچه‌تورلی آغاچلر ، گللر ، چه‌چکلر ایله زینتله‌نمش بیمش آغاچلرندن هرتورلی بیمشلر حاصل اولوردی . باغچه‌نڭ دورت طرفنده کوثر کبی صولر آقمقده ایدی . مذکور باغچه بغداد شهرندن بایتاق چاقرملر یراق اولوب شهرنڭ طشنده‌ایدی . قاضی بایتاق وقتدن بیرلی بو باغچه‌غه واروب سیر وتماشا ایتمامش‌ایدی . بناءعلیه قاضی جزم ایتدیکه ایرته جمعه ، ایرته نمازنی باغچه‌ده ایده‌لم . باغی سیر وتماشا ایدرك رسول‌الله‌نڭ سوزینی اورنیغه کتوره‌لم .

درحال قاضی توشه‌گندن توره‌رق آواز ایتدیکه یابختیار (١) طاڭ آتمش غفلتدن اویان ، بنم قاچرمی ایارله وسرای قاپوسینه کتوروب صاقلا ، بن باغچه‌غه واراچغم . وطاڭ نمازینی آنده اوته‌یه‌چکمن . بختیار باش اوستینه دیه‌رك خدمتنه کیتدی . قاضی تکرار بولمه‌سنه کروب اشلری ایله مشغول اولدی . وبختیارنی قورقو باصدی . چونکه کیچ‌نڭ نه‌وقت اولدغنی بلمیوردی . هرحالده قاچرنی ایارله‌ب سرای قاپوسینه کتوردی . وقاضی‌غه چقردی یاسیدی قاچرنی طیار ایدوب کتوردم .

(١) قاضی نڭ یقین خادملرندن بر آدمدر .

قاضی بختیارنڭ طاوشنی ایشدوب شغلنی ترك ایتدی وکیچه نه وقت اولدغندن هیچ خبر آلمایچه حاضرلنمگه باشلادی . قاضی کوکگه باغوب آی یاقنسی ایله کوك یوزی یاقتورمش اولدغنی کوردکده طاڭ آتمش اولدغنی ظن ایتدی. حالبوکه او یاقنیلق طاڭ یاقتوسی دگل آی یاقتوسی ایدی . درحال کیوملرینی کیه‌رك ٦٠ آرشین [٢] لی چالمه‌سنی باشنه قویوب آیاقلرینه ایتکلرینی کیدی.موینینه رداصالوب قاچرینه آتلاندیده باقچه‌غه روان اولدی . شهردن خارجگه چقدی . باقچه‌نڭ یولی ایله باردی ، شول یولده اسکیدن قالمه بر قبرستانغه ایرشدی . مذکور قبرستانده برقاچقون یاشرنوب تورماقده ایدی . قاچقون کوردیکه بغدادنڭ قاضی‌سی یالغز ایبه‌شسز قاچرغه آطلانمش باشنده قیمتلی چالما اولدغی حالده نجقروب تسبیح واوراد اوقویه‌رق کلور.

درحال قاچقون وقت‌نی غنیمت بلوب فرصتدن استفاده ایده‌رك کندی اورنندن چقوب قاضی‌نڭ یولینه طاباباردی . وقاضی‌نڭ قارشوسینه واروب یاقاضی اوشبو یرگه توقتا ! دیدی . قاضی‌نه کورسون قاچقوننڭ قولنده اوتکون برقلچ قاچرنڭ تزگنندن توتمش . بوحالی کوروی ایله قاضی طال آغاچی کبی تتره‌مه‌گه باشلادی . آرالرنده شویله بر اوزون اوزادی‌یه مناظرهٔ علمیه باشلاندی :

قاضی — سین کم ؟

سارق — بن قاچقنم .

قاضی — ای یکت الله‌دن قورقمیورسکمی‌که قاراقلق ایده‌رسڭ !

---

(٢) ٦٠ آرشین دیمگه عجبلانمه‌سون ! اورالرده مثقالی دیه تعبیر ایتدیکلری برذات چالمه حریر ونفیس اولدیغندن ٦٠ ارشین دگل (١٠٠) آرشین اولسه‌ده بزیم بورادەغی عادی چالمەلردن آرتوق اولمایاچقدر.

سارق — ای قاضی اگر بن اللهدن قورقمازسم کوروم ایله سنی ایکی یه تقسیم ایدردم . اکنون ای قاضی کیوملرگی ، وقاچرگی وباشقه شیلرگی بارلغینی میگا راضی اولوب تسلیم قیل . اگر تسلیم ایتمازسڭ بن سگا عزرائیل اولاچغم .

قاضی — بوسوزی ایشتدیکی ایله باشندن عقلی کیدەرك دیدیکی ای اویاتسز! اویالمیورسگمی ؟ میگا شوکبی سوزلری سویلەرسڭ حالبوکه بن مسلمانلرڭ قاضی سیم .

سارق — برطاقم فائدەسز سوزلری سویلمه . سن مسلمانلرنڭ قاضیسی اولدیغڭ کبی بن مسلمانلرنڭ سارق وقارا غییم . کوب وقتدن بیرو سن کبی نعمتی کوتمش ایدم حق تعالی میگا سنی طوغری کتوردی وبیوك نعمت احسان ایتدی . سنڭ قاچرڭ وبارچه نرسەلرگنی جناب الله بنم ایتدی . ایمدی کچوکمای ، قاچرگدن توش ، کندڭ یالانغاچ اولارق بتون نرسەلرگی بگا تسلیم ایت .

قاضی — استغفرالله واتوب الیه دیەرك باشنی کوککه کوتاروب یا الله بن نه کبی گناه ایتدمکه بنی بویله کوتمه گان بربلاغه توش ایتدڭ بختیار هم بختیار قیلمدی دیو تضرعده بولندی .

سارق — «لاحول ولاقوة الخ» دیەرك بونەقدر قباحت برکشی درکه بنی هم اوزینی تیزلك اوزره خلاص ایتمیور. عجبا!!

قاضی — بیك آشقمه بن سگا برایکی سوز دیەچەگم .

سارق — هرنه سویلەرسڭ سویله ، فقط تیزلکله یالانغاچ اول یوقسه مینی گناهلی ایدرسڭ .

قاضی — ای بنی رنجتوچی یکت اگر قاراقلق ایتمازسڭ کون کوره آلمام دیو ظن ایدەرمیسڭ ؟

سارق — ای عقلسز ایر سن کلام مجیدده کورمدگمی ؟ «نحن قسمنا

بینهم معیشتهم » یعنی بزلر آدملرنگ معیشت ورزقلرن تقسیم ایتدك دیمشدر. بنمده رزقم سینی قاچرگلدن توشروب یالانغاچ ایده‌رك اوز اشیمه سلامت کیتمکده در.

قاضی — ای سارق بنی مرادیمه ایرشدر اللهٔ گه عبادت ایده‌رك طاعت ایله مشغول اولیم.

سارق — بنم مرادم سننگ باشگدن حاصل اولابلور نچوك بن سینی یبه‌روب کندی مرادمدن قوری قالیم.

قاضی — ای انسان رنجتوچی قاراق. مروتسزلك ایتمه رسول الله صلی الله علیه وسلم « الحیاء شعبة من الایمان » دیمشدر. یعنی حیاء ایماننگ بر کیسا گیدر.

سارق — ای مروتسز تیزره‌ك اول ده یالانغاچ قالارق نرسه‌لرگی بگا طاپشر. بوحیاٴ اورنی دگل، کورمدگمی ؟ رسول الله « الحیاء یمنع الرزق » یعنی حیاء رزقی منع ایده‌ر دیمشدر. تیز اول سوزی اوزاتمه، جمیع اشیاگی بگا تسلیم ایت.

قاضی — ای یکت الله تعالی قرآن کریمده « السارق والسارقة فاقطعوا ایدیهما » یعنی اورلاوچی ایر وخاتوننگ قوللرینی کیسگز دیمشدر.

سارق — کیسه‌بلورسنگ کیس، لکن بن احادیث نهویه ده کورمشمکه رسول الله « بر کس آچلقدن اوله‌رگه یقین اولورسه اول کشیگه حرام ایتی آشامق درستدر » دیمشدر. سننگ مالنگ حرام ایت قدر اوله‌مازمی ؟ یا !!

قاضی — نه‌قدر وعظ ایتدم هر بردن جواب ایشتدم.

سارق — اوّلا سگا کیچ چقمقدن صاقلانو تیوش ایدی. ایمدی کیچننگ یارمنده چغودن صاقلانمامش‌سنگ بتون مال واشیانگ بنمدر

ای قاضی افندی توغریدن توغرییه دیه بلورمکه بن سینی بویردن سلامت کچورمیه‌چکم .

قاضی — ای یکت بن کیچنڭ نه‌وقت اولدغنی بلمدم وخطاایتدم طاڭ آتمش‌در دیو خیال‌ایتمشم کیچنڭ‌یارمی اولمقلدن اصلاخبرم‌یوقدر.

سارق — قاضی افندی ! عجباعلم‌نجومدن (یولدزلر علمی) اصلا خبرڭ یوقمیدر؟ وقنسز چقوب بنم قولیمه اسیر اولدڭ .

قاضی — حضرت پیغمبر « من آمن بالنجوم فقد کفر » یعنی بر آدم نجومی تصدیق ایدرسه کافر اولور دیمشدر.

سارق — علم‌نجومه انکارڭ وارمیدر؟ بنمچه نجومه انکار ایتمك انصاف دگلدر. زیرا قرآن شریفده بیك کوب آیتلر بولنورکه هربری علم نجومڭ حقلغینه دلالت ایدر، وهربری بر برهان قاطع‌اولا بلور.

قاضی — اونصل دلیل‌لردر؟

سارق — ۱) انا زینا السماء بزینة الکواکب ، ۲) ولقد جعلنا فی‌السماء بروجا ، ۳) والقمر قدرناه منازل ، ٤) والقمر والنجوم‌مسخرات بامره ، ٥) فلا اقسم بمواقع‌النجوم ، ٦) لتعلموا عددالسنین والحساب ، ۷) وبالنجوم هم یهتدون ، ۸) والشمس تجری لمستقرلها ذلك تقدیر العزیزالعلیم ، ۹) والسماء ذات البروج . ای قاضی افندی بوقدر آیتلرایله ثابت اولان شیلرنی انکار ایتمك انصاف دگلدر. بس اوشبو آیتلری انکار ایتمازسڭ نصل‌علم نجومی انکار ایدرسڭ ؟ حالا تیز اول کیملرگی بگاتسلیم ایت‌ده کندڭ سلامت کیت .

قاضی — عزیزبرادرم ! منجم ایکانسن بلورمی‌سڭ بنم بختم نجوك یخشی‌می یاخود یامانمی در؟

سارق — ای قاضی بنم قولمده گرفتار اولوبده‌همان بخت‌سویله‌ب توراسڭ بلمیورسڭمی‌که قمر عقربده ایکنچی درجه اوچ دقیقه و ۷ ثانیه‌ده

مریخ ٤ نچی‌ده اولسه قاراقلق و یول باصماق خیرلیدر. شمدی تیز اول قاچردن توش کیوملرگی بکا تسلیم ایتده صکره استه‌دکنك یره کیده بلورسك.

قاضی — ای یکت بنی خلاص ایت احادیث نبویه دیدکچه ایش کوره‌لم. رسول‌الله باقچه‌ده اوته‌لگان نماز بکا سوکلیدر دیمش. بناءعلیه بنده ایرته نمازینی باقچه‌ده اوته‌و نیتیله باقچه‌غه باراردر ایدم.

سارق — سن احادیثی رعایه ایده‌رك اشکی احادیثه تطبیق ایتمك استه‌مش‌سك نصل بوحدیث‌دن غافل اولدك. رسول‌الله دیمشدر « الرفیق ثم الطریق » یعنی اوّل ایبده‌ش طاب صکره یولغه چق دیمکدر. اگرسنك ایبده‌شك اولسه ایدی بن سکا هیچ وقت ظفرتابماسدم. وبنم قولمده عاجز وخور اولوب قالماز ایدك.

قاضی — چاراسز اولارق اوزینه اوزی کاشکه بن بختیارنی اوزیمه ایبده‌ش‌که آلغان اولسه‌ایدم آکسزدن کیلگان بلاغه اوغرا ماسدم.

سارق — تیز اول کیمکی بکا تسلیم ایت کندنك ایسته‌دکنك یره کیت.

قاضی — ای رنجتوچی یکت رسول‌الله « المسلم من سلم المسلمون عن یده ولسانه » یعنی مسلمان شویله آدمدر که مسلمانلر آننك قولندن وتلندن امین‌اولورلر. مگر سن مسلمان اولماساك کیره‌ك زبراسنك قولکدن خلاص اولوب الله‌غه عبادت قیلوب بولمیدر.

سارق — ای قاضی لقغه لیاقتی اولمیان ذات! بن حقیقی مسلمان اوله‌رق قرآن وحدیث ایله عمل ایده‌من. لکن عممنك قزی ایله عقد نکاح ایتمشم بندن مهر مؤجل استیور، کندیمنك قولمده واویمده کمش آقچه، آلتون آقچه‌ده اولمدغندن بوکیچ کلام‌الله ایله تفائل ایتدم. بکا اوشبو آیة چقدی « لیس للانسان الاماسعی » یعنی انسانغه سعی

واجتهاددن باشقه رزق نصیب دگلدر. بناءعلیه آنچه طابو اوچون بڭا اجتهادلازم اولدی. صڭره « مشارق الانوار » کتابنه باقدم کوردمکه رسول‌الله « تسارقوا تغانموا » یعنی سرقت ایدڭز کندڭزه غنیمت‌اولور دیمشدر. (١) فی‌الحال رمل طـاقطه‌سینه خط ورقملر صوقـدم. کوردمکه سفربنم ایچون خیرلی اولاچقـدر. تقویمـه باقدم مریخ ٤ ده مشتری منازلنده قمرعقربده اولدیغندن قاراقلق ویول باصمقلق‌ایچون ساعت، ساعت خیراولدیغنی آڭلادم. درحال قاراقلق نیتی‌ایله خانه‌مدن‌چقدم. بورایه قـدر ١٥ فرسخ (٢) یول‌کیلدم. ینـه ١٥ فرسخ خانه‌مه قایتمق لازمدر. اوگه قایتدقدن صڭره یورت صاحبی اولاچغم. شویله اولورسه تیز اول‌قاچرڭدن توش کیملرگی بڭا تسلیم ایت بن‌سنڭ کیملرگی‌کیارم. سوزی اوزاتمه کندی سلامتلکـڭی قاراب بنم قلچمدن امان‌اولده‌کیت.

قاضی — لاحول ولاقوة الـخ مگرسن شیطان اولسه‌ڭ کیره‌ڭ بنی بوقدر اذا وجفا ایده‌سن.

سارق — اگر بن شیطان اولورسم سنڭ کافر اولمقڭ لازمـدر. زیرا جناب‌الله قرآنـده « انا ارسلنا الشیاطین علی الکافرین » یعنی شیطانلری کافرلرایچون کوندردڭ دیمشدر. قاضی‌افندی بن‌برتفیسرده کوردم. ئوله‌ن اوسمی تورغان توزلی بر ییر جناب‌الله‌غه شویله‌ندا ایتمشدر: ای بتون عالمنی تربیه‌ایتوچی! نصل بنم اوستیمه برآچی بولغان نرسه‌نی توشه‌دڭکه هیچ برمخلوق بـڭا یقین کیلمیدر. وهیچ برئوله‌ن مینم‌اوستمده اوسمیدر. بندن نـه‌اوزیمه ونـه‌عمومی خلق‌غـه

(١) صحاحـده کورلمدکی اوچون بوحـدیثی رسول‌الله نـڭ مبارك آغزنـدن صادر اولـدی دیمگه جرأت ایتمیورز. یاخود حین‌حربـده دشمانلرڭ مغلوبیتنه سبب اولدغی اوچون سویله‌نمشدر.

(٢) فرسخ بزیمچه ٨ چاقریمه طوغرـ کلور. مترجم.

فائده دیه شکایت ایلار. درحال جناب الله‌دن خطـاب کیلمش : بونصل شکایت وشکرسزلك ، سڭاشکر ایتمك لازمدر . زیرا سنی توزلی قیلدغم سببلی سنڭ اوستڭده فاسق وفاسد قاضی‌لر مکان ومسکن اتخاذ ایتمیورلر. اگر آنلر سینڭ اوستڭده یورسه‌لرگناه ویمانلقلری سڭا تأثیر ایدوب آنلر ایله برابر سنده عذابقه تیوشلی اولور ایدڭ. بوندن صکره مذکور بیر شکایتلرندن توبه وتضرع ایلارك عفوینی استرحام ایدر. ای قاضی سنڭ حالڭ اوشبودر. بوندن باشقه دگلدر. « خیر الکلام ما قل ودل» یعنی سوزنڭ آزی خیردر . سوزی اوزاتمه بنم مقصودمی تحصیل ایت.

قاضی — بنی یول اوستنده توتمه قوتقار یولیمه کیدیورم .

سارق — تیز اول طاڭ توماغه یقیندر.

قاضی — ای یکت بنی‌قدر حرمت لازمدر. بڭا ادبسزلك ایتمه رسول‌الله «العلماء ورثة الانبیا» یعنی عالملر نبی‌لرنڭ وارثلری دیمشدر. اوشبو حدیثڭ مضمونچه عمل‌ده اول .

سارق — قاضی‌لر علمادن دگل آنلر مستثنی درلر. شاعرلر دیورلر:

قاضیـان این زمـان هستنـد * همه حیران مردزن هستند (١)

برسر مـرده اگـــــر برسنـده * ازتن اوکفن روان خواهند (٢)

همچو عیار بـدکـه هرشب روز * دوالحس آلت الحزن خواهنده (٣)

ای قاضی برتقدیرسن پیغمبر وارثی اولورسڭ بن الله‌نڭ خاص بنده‌سیم. زیرا رسول‌الله « اهل القرآن اهل‌الله » یعنی قرآن اوقوب قرآن ایله عمل ایدوچیلرنڭ بارچه‌سی الله‌نڭ خاص بنده‌لریدر.

---

(١) زمانمزنڭ قاضیلری بارلغی ایر وخاتون بلاسنه قالوب شونلر ایله مبتلا اولمشدر.

(٢) اگر بر اولك باشنه کیلسه‌لرحتی میتنڭ کفنینه قدر آلورغه تیلر .

(٣) یمان قاراقلرکبی کورکم بولغان جوهر وانجولرنی قاینو آلتی .وموجب اسف اولمقنی تیلر . مترجم .

خصوصاً بن ۷ تورلی قرائت ایله قرآن اوقیم .

قاضی — اول یدی تورلی قرائت قایسی لردر؟

سارق — ۱) نچی نافع ، ۲) نچی ابن کثیر ، ۳) نچی ابوعمر ، ٤) نچی ابن عامر ، ۵) نچی عاصم ، ٦) نچی حمزه ۷) نچی کسائی قرائتلریدر .

قاضی بوتورلی قرائتلرنی ایشدوب حیران قالدی وکوکلندن قاراق کمسه گه بوقدرعلم نیگه لازم ایکن دیو حساب ایتدی .

قاضی — ای یکت ! قرآن وحدیثدن شاقتی معلوماتك وار بوقدر معلومات صاحبی بولاتوروب نیچوك قاراقلق ایلرسك توغرسی ظلم ایدرسك ! قرآن کریمده « ولعنة الله على القوم الظالمين » یعنی الله نك لعنتی ظلم ایدوچی قوملراوچون دیمشدر.

سارق — اول مذکورظالم سن اولسه ك کیره ك . چونکه شونداین قارانغی کیچده یولداشسز یوله چغوب شبهه سز خدانك لعنتنه گرفتار اولدك الحال تیز اول قاچرگدن توش کیوملرکی بکا تسلیم ایدوب استه دکك جهنمه کیدرسك کیت سوز ومناظره چیکدن آشدی .

قاضی — ای مفسد بنی قوتقاروب یولدن برطرف کیت .

سارق — بنی مسفد دیدك ، الحال بکالازم اولدیکه سنی کوچلب قاچرگدن توشرمك اوزگنی یالانغاچ ایده رك برطرفقه کوندرمك زیرا مفسدلرك اشی صلح ایله دگلدر . حق تعالى قرآن کریمده « ان الله لایصلح عمل المفسدین » دیمشدر.

قاضی — ای سارق « خدا دیرگیدست ولیکن سخت گیرست(۱) وباز قرآن کریمده حق تعالى « ان بطش ربك لشدید» یعنی سنك ربك الله نك توتمقی قاتیدر. دیمشدر.

---

(۱) الله تیز توتمیوب اوزاق توتسه ده قاتی توته چقدر.

سارق — بلی بوسوزڭ بیك توغریدر. چونكه سیڭا بوكیچكه قدری مهلت ویروب الله صبر ایتمش ایكن منه بوكیچه سنی بنم قولمه توتقون قیلدی. بوكونگه قدری قاضیلق ایله غرورلف ایتمكدن توبه ایتمدڭ. بتون خلق نڭ عقلرینی آشاب قان یغلاتدڭ، مجردسینڭ قاضیلغڭدن جانلر بوغازه كیلدی. منه شول اشلرڭ سببلی جناب الله سنی شول زمان قانی توتمش تیز اول صباح یقینلاشدی.

قاضی — ای حر یكت حضرت پیغمبر « ارحم ترحم » یعنی رحیملی اول اوزڭ دخی مرحمت كوررسڭ دیمشدر.

سارق — بن سڭا رحیم ایله رسم حق تعالی بڭا رحمت كوزی ایله باقمیه چقدر. چونكه رسول الله «من اعان ظالما فسلط الله علیه» یعنی بر كشی ظالمگه یاردم ایلرسه اول كشینی الله تعالی ظالم قولینه توشرر دیمشدر.

قاضی — ای یكت جناب الله «والذین اوتوا العلم درجات» یعنی علمانڭ درجه سی كوبدر دیمش اوشبو سوزنڭ معناسی ایله اش قلمالیسڭ بز ایكمزده علمادن اولدغمز ایچون سن بندن بن سندن كبی در.

سارق — ای قاضی سنڭ ایله بنم آرامده نه كبی مناسبت اولسون سن بغداد شهرینڭ قاضی سی، امامی، صاحب منصبی، عزیزی بڭا سنڭ نه مناسبتڭ اولسون، مینم ایسه باشمدن بیك كوب نرسه لر اوتكان زمانڭ جور وجفاسی ایله اواره اولان فقیرم تیز بول عاضی اولورم.

قاضی — ای یاش یكت بلمیان آدم، عالمه مقابله ایلر بیلورمی؟ هیچ ایتمیه چكدر. الله كلام شریفده «هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون» یعنی بلگان ایله بلمه گان برابر اولورمی؟ البت بولماس دیمشدر.

سارق — بالفرض سن عالم، بن جاهل ایكن اون بش فرسخ یولی محنت ومشقت كوره رك كلوبده سندن مقصدیمی حاصل ایتمایچه كیلررمی؟

عالم اولورسك نصل يارني تونني ايرته ديو اويلادك ، اوزكنك غايت احمق وجهالتكدن قاضي لغك ايله ماقنانوب ، اوز اوزكا ايسك كيتوب يوررسلك. اي قاضي ! امين اولكه بوحالده سكا علمك هيچ فائده ويرميه جك بالعكس ضرر ويرجكدر. سوزى كوب ايتمه تيزبنم مقصدمي وير .

قاضي — اي قاراق الله تعالى گه عبادت ايله رسكمي ؟ هيچ .

سارق — اگربن الله غه عبادت قيلماسه ايدم ، الله سني يقوكدن تورغزوب بنم اوچون مونده بيبه ر ورمي ايدى . وبنم شول قدر چيككان مشقتلرمني بوش قيلمارميدى . تيزاولك « لكل مقام مقال » هريرنك اوزينه موافق سوزى واردر. بوسوزلرك اورني بورادە دگلدر .

قاضي — اي يكت اوزك شاقتي حديث نقل ايله سك اما بوحديثي بلميورسك رسول عليه السلام ديمشدر. « اتقوا دعوت المظلوم فانه مقرون الاجابة وان كان كافرا » ولوكافر بولسون مظلومك دعاسندن صاقلان زيرامظلومك دعاسي قبول اولاچقدر.

سارق — قاضي افندى ! خبردە كلمشكه دورت كشينك دعاسي قبول اولاچقدر. برنچي قول آستنده غي خلقنك پادشاهلرينه دعاسي ، ايكنچي استاذ وشيخلرك مريد وشاگردلره دعاسي ، اوچونچي آتا وآنالرنك بالالرينه ، دعاسي ، دورتنچي غريبلرك دعاسي ، اي قاضي عيبكى اقرار اينكه اوشبودورت دعانك قايوسي سكاتشوب قبول اولمشكه بوكيچه بنم قولمده بويله مبتلا وتوتقون اولدك ، تيز اول نرسه وكيوملرككى بكا طابشردە سوزني بتروب قايده وارەچق اولورسك وار .

قاضي — اي يكت بني بويله جبر وظلم اينمه صوكره اوزكاده بوكون كلورفقط اووقت اوكنو فائده بيرمه س .

سارق — اي قاضي نه قدر وعظ ايدرسك ده سنك وعظك بكا

تأثیر ایتمیه‌چك‌در . خدانك تقدیری اوزك یالانغاچ اولوب بتون اشیا و ماللرگی بنم قولیمه تابشرمقدر. بوندن باشقه سگا قوتلو بولی یوقدر:

قاضی — ای یکت جناب الله‌نك قدرتندن کلورکه سنی بوا‌شدن پاك ایدوب توفیق وهدایت یولینه کوندرسه زیرا قرآن مجیدده دییورکه (یمحوالله مایشأ ویثبت عنده ام الکتاب) یعنی الله‌تعالی نه‌قدر حکملرنی یوق ایدوب ایکنچی تورلیگه آلماشدرورغه قدرتندن کلور دیمکدر .

سارق — بلی سوزك بیك توغریدر. لکن حضرت رسول « وجف القلم بماهو کائن بینا » یعنی تقدیرده قلم ایله یازلمش شی آلماشدرلمایاچقدر دیمشدر . حالا قاچرگدن توش اشیا و مالگی قولك ایله بگا تسلیم ایدرك کیده‌چکلك یره‌کیت . زیرا صباحك طلوعی قریبدر.

قاضی — ای سارق سن بوایشی ایده‌چك اولورسك امین اولکه خیر وبرکت تابمیه‌چقسك .

سارق — بواشنی قلووم ایچون برکت کیتمیور. برکت شووقت کیدرکه بن سندن آلدیغم اشیا واموالی اسراف ایتسم. لکن بن سندن آلدیغم شیلری حاجت قدر یگنه استعمال ایدرم. او وقت برکت باقی اولور.

قاضی — ای حر یکت ! بنم یانمده نه‌قدر مال بار ایسه او مالل‌رك بارلغی سنگدر، سن آلاچقسك ، فقط شرط وامید ایدرمکه باغچه‌غه قدری بنم ایله ایبلاش اول ، باغچه‌غه ایرشدکم ایله قاچرمدن تشوب اشیا واموالمی حسن رضام ایله سزه تسلیم ایده‌چکم .

سارق — ای قاضی حیله وآلدامق استیورسك بنی باغچه قاپوسنه‌قدری ایبلاش ایتوب صگره باغچه صاقچیلرینه قچقروب مینی قولغه توشرورگه یاکه قاچرورغه تله‌مکده سن وبنم المدن قاچرگنی اشیا واموالگی قوتقارونی استیورسك هیهات ! مجنون دگلم سنك

ایله واروب بوبلاگه ئلەگوب سندن محروم قـالیم . رسول علیه السلام (من آمن بما سؤالظن فقد هلـکت » دیمشدریعنی : هرکشی سؤظن و سؤ استعمالـگه اینانورسه تحقیق هلاك اولور تیز اول بن‌سندنك گوزەل غدر وحیله یاپه بلورم .

قاضی — ای‌یکت بن سکا عهد ویمین ایدرمکه باقچه‌یه ایرشدکم ایله قاچرمدن تشوب جمله اشیامی سکا راضی اوله‌رق تسلیم ایدك‌چکم هیچ بر دعوا ونزاع ایتمیه‌چکم .

سارق — جناب الله قرآن کریمده (ولاتلقوا بایدیکم الی التهلـکة) یعنی اوزکزی اوزکز هلا کته صالمه‌ کز دیمشدر.

قاضی — قسم ایدرمکه بن‌سکا برقطره خیانت وجنایت ایتمیه‌چکم باقچه‌غه ایرشووم‌ایله قاچرمدن تشوب کیملرمی‌ویره‌چکم باشقه خدمه‌تلرگز اولورسه آنیده اوته‌یه‌چکم .

سارق — ای قاضی اگر بن‌سنك سوزیکا امین‌اولوب واررسام باقچه‌غه ایرشدکك‌ایله باقچه‌چیلرنی چاقروب جمله‌ کز براتفاقك اولارق قولغه آلورسز . بوغازمدن یب بیله‌ب بغدادشهرینه آلوب باروب سرقت‌ددنی بن بیچاره‌یه‌اجرا ایدوب‌سلطانك زندانـنه حبس‌ایـدرك آخرالامر بربلا ومصیبة ایله مبتلا ایتمك نیتنده‌سز. ای قاضی سنك اوشبوحیله‌لرك فائك ویرمیه‌جك قوتلوگنی قارا ! قاچردن تشوب‌مبارك قولك‌ ایله بکا تسلیم ایتده واره‌چق یرکا وار.

قاضی — سارقنك بحث وجوابلرینه قـارشو قوتلورغـه یـاراقلی برشیء تابمادغندن باشنی بگوب بایطاق زمان اویلادی .

سارق — کوردیکه قاضی جوابندن عاجز قالدغندن باشنی‌بکمش. بوحالدن استفاده ایدرك قاضی‌نك یانینه‌کلدی ، قاچرنـدن تشروب باشندن چالمه‌سنی آلدی . هم ای قاضی ! کیملرکیده اوز قولـك‌ایـله صالوب رحیم ایدکز دیدی !

قاضی -- تمام آبدراغانلقدن جبه‌لرینی تسلیم ایدرك یالغز کولمه‌کلری ایله قالدی.

سارق -- قاضی افندی ابن عباس رسول‌الله حضرتلرندن روایت ایدرك (صاحب القمیصین لیس له حلاوة الایمان) یعنی ایکی کولمه‌ك صاحبی اولان آدمده ایمان لذتی اولماز دیمشدر. حالبوکه سنك اوکده بوندن باشقه نه‌قدر کولمه‌کلرك وار، تیز اولکیملرکی صالب ویر.

قاضی -- ای انصافسز بنی یالانغاچ قالدرمه نماز اوقویه‌چکم.

سارق -- رسول الله (صلوة العریان جائزة) یعنی یالانغاچ آدمنك نمازی درست دیمشدر.

قاضی -- عاجز قالدغندن کولمه‌گنی صالب سارقغه تسلیم ایتدی.

سارق -- قاضی حضرتلری ! تیزلك ایله اچکی کولمه‌ککزنیده رحیم ایتسه‌کزله؟ تا که بنم اوتکون قلچمدن جنابکزه جراحت صادر اولماسون.

قاضی -- ای انصافسز سارق ! بنی بوراده پرده‌سز قالدرمه اچکی کولمه‌گمنی اوزیمه هدیه وصدقه قیل ؟

سارق -- بن اوّل جنابکزه عرض ایتدمکه اوله‌نه‌چکم دیه. کره‌ك جزئی اولسون وکره‌ك کلی اولسون بارلغیده حاجتیدر. شو مثالی ایشتدککز یوقمی؟ : برحکیم‌گه ایتمشلرکه کییچه‌سزك یورطکزه قاراقلر کرمشلر. حکیم دیمشکه الهی اوله‌نه‌چك قاراقلر اولماسون. شو مجلسده حاضرلر: یاحکیم قاراق اوله‌نه‌چك اولورسه نه اولور دیو صورمشلر حکیم دیمشکه اگر قاراق اوله‌نه‌چك اولورسه اویکزنك اسبابلری دگل حتی سبر کیلرینه قدر آلوب کیده‌ر دیمشدر. قاضی افندی رنجمه‌کز، عفوبیورکزده تیز اولککز بن سزنك احسانلردن راضی یم.

قاضی -- عاجز قالارق اچکی کولمه‌گنی ده ویره‌رك یالانغاچ

قالـدی . وقاراقنك كوزی قاضی نـنك ایتكلرینـه تـوشدی .

سارق - تیز بولارق اینگـكزیله رحیم ایدكز دیدكنده قاراقنك كوزی قاضی نك قولنده گی یوزكینه توشه رك ای قـاضی افندی قایومذهبدن سز؟ دیدی .

قاضی ـــ امام شافعی مذهبندهنم .

سارق ـــ سؤالمنك سببی شولدركه یوزكـنی صول قولـكزه كیمش سز. یوزكی قولـكزدن آلارق ینه رحیم ایدكز چونكه بن آنی اوك قولمده كیه رك سزلردن بر یادكار وتذكیره ایدوب توته چغم . وهیچ وقت سزنی خاطرمدن چقارماسقه اوشبو یوزك سبب اولاچقدر. مذهبم اثنا عشره اولدغندن اوك قولیمه كیه چكم سزده هر یوزكلی كشینی كورسه كز بنی ایسكه توشركز.

قاضی ـــ بویومشاق سوزلرنی ایشتدكی ایـله یوزكنی قولندن صالارق قاراقغه ویردی . آنط ایتوب دیورمكه : انت المفسر، انت المنجم، انت المخبر، انت الواعظ، انت الساحر، انت الحافظ، انت الشاعر، انت الشجاع ، انت المبارز، انت السارق لابارك الله علیـك دیـه رك الله تعالی سكا رحیم ایتمسون چونكه سن بكا رحیم ایتمدك دیدی .

سارق ـــ بن سكا نیچوك رحیم ایـلهیم سن اوز اوزیكـا رحیـم ایتمامش سك .

قاضی ـــ اول وقت باشی آچق یالان آیاق، اوستی یالانغـاچ ، كوكلی قایغودن تولمش، محزون، اولدغی حالده قاراقغه باقـه رق : بواشیا واموالی بندن آلدك لكن سكا بركتسز اولسون دیدی .

سارق ـــ اوت شویله بركتسز اولسونكه سنك ٦٠ آرشینلی چالمالكدن بكا بركولمك چقماسون دیه رك قاضی نك كیملرینی قاضی كبی كیه رك وقاچرینه آطلانوب ای قاضی افندی مالـكز حلالدر

خصوصا بنم قولیمه کردکدن صوکره بیگره‌کز حلال اولدی . دها انشا الله کونلر اولور که بر برمزنی کوروب جنابکزنك دیدارکز ایله مشرف اولاچغم . هر وقت دعا چیگزم دیه‌رك قاچرنك آرتنه برقامچی صوغوب اوزیولینه کیتدی .

قاضی لاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم دیه‌رك آبدراب اوزینك خانه‌سینه یونالدی. وخانه‌سینه ایرشدی. منه خادملر نه کورسونلر قاضی‌نك باشی آچق آیاغی یالانغاچ یوره‌گی قاراقنك ظلم وجبرندن قورقمش الیف کبی یالانغاچ نه کیم ، نه‌چالمه ، نه‌قاچر، ونه‌طایاق بار ، خادملر قاضی‌نك بوقایغولی حاللرینه فوق العاده حیرت وتعجبده قالارق ایکنچی کییملر کتوردیلر. آنلرنی کیدره‌رك یاکی باشدن قاضی‌لق حالینه کتوردیلر، بو واقعهٔ عجیبه شول ساعتی ایله بغداد شهرینه جایلوب بارکشیگه آشکار اولدی. هرکشینك آغزنده بوکیچ قاضینی باقچه یولنده برقاراق توتوب یالانغاچ ایدوب یبه‌رمشدر دیو سویله‌مکده ایدیلر . بغدادنك بیوکلری قاضی‌غه زیارتا کلوب قاضی‌نك احوالنی صورامقده ایدیلر. فی الحال شاعرلر (۱) قاضی وقاراق احوالاتنه واقف اولاره‌ق مشارالیهما لرك احوالنه دائر شعرلر، نظملر یازمغه باشلادیلر. هرطرفده خلقلر، بیتلر شعرلر اوقوب استماع ایدرلر ایدی. شو آراده قاضی‌نك

(۱) هر زمانك اوزینه کوره امر معروف نهی عن المنکر ایدوچی خطا وصوابلری کوستروچیلری اولمشدر. اوزمانده بوخدمتی اوستنه آلوچی شاعرلر اولمشلردر . آنلرنك هجوملرندن سلامت اولمق ایچون پادشاهلر ، اکابرلر بیوکچه احترام ایتمشلردر هر دائم احسان وهدیه‌لر ویرمشلر. زمانمزده بوخدمت مقدسه‌یی اوستنه آلوچیلر محررلر ادیبلر ارباب قلملردر. ارباب قلمدن مرادم برطاقم اجهل الناس اولا حریفلر دگلدر. بلکه حقیله امر معروف نهی عن المنکر نه اولدیغنی بلوب خصومتدن غرض نفسانیتدن عاری اولارق یازانلردر. مترجم .

خادملرندن بری آشغوب كلەرك ای قاضی افندی قاپویه برکشی کلمش، اول آدم سزك قاچرغزه آتلانمش وسزك کییملرگزی کیمش قولینه برکتابك توتمش «قاضی نی کوررایدم» دیەدر اهمیتلی اشلرم وار دیەدر.

قاضی بوسوزنی ایشدوی ایله «خیرالناس شرالاعدائنا لاخوف علیهم ولاهم یحزنون» دیەرك ای عزیز برادرلر سرای قاپوسنی بیکلەگز وکرورگه اصلا یول ویرمگز اول کیچه کتابسز ایدی ومع ذلك نەقدر آیات واحادیث ایله دلیللر کیتورسەمده بنی ملزم ایدوب جمیع اشیا واموالمی طالادی، بوکون کتاب آلوب کیلمش ایسه...... الخ

قاضی شوسوزلری سویلەمکك ایکن مذکور قاراق قاپودن ایچکەکرەرك سلام وتحیەسز توغریدن توغری قاضی نك یانینه منوب اوتوردی.

قاضی — ای ادبسز نیچوك سلام ویرماینچه اجازتسز بنم اویمه کردك، وبندن یوقاری منوب اوتوردك حالبوکه من بغدادشهرینك قاضی سییم.

سارق — قاضی حضرت! سلام اوچ قسمدر. بریسی قورقو و خوفدندر. بن ایسه سندن هیچ قورقمیورم. ایکنچسی طمعدندر. بنم سندن اصلا طمعم یوقدر. اوچونچسی مسلمانلرەدر. حالبوکه قاضیلرده اسلامیت یوقدر. وسنده حقیقی اسلامیتدن بیك یراق وعاریسك.

قاضی — ای شیخ بن کندیمی خالص مسلمان صانیم معاش ووظیفه بنم ایچون حلالدر.

سارق — خلقلر، شاعرلر: قاضی اولان کیمسه صوکبی رشوة وناحقماللری آلور دیبورلر. بوسوزدن قاضی نك توسی اوزگاروب بیك قورقدی. زیرا قاضی نك یاننده شاقتی جماعت حاضر ایدی.

قاضی — ای شیخ کبیر خوش وصفا کیلدگز نەرەدن کلورسز ونه کبی مهم خدمتلرگز وار؟ دیوسوزنی اوزگارتمگه باشلادی. چونکه اگر سزیلەرسه عندالناس رسوا ایلەچکدر.

سارق — اڭ اوّل بوكون بوكتابى مطالعه ايتدردم : حاشيه‌سنده كوردم يازلمشدركه سن بنم قلمسڭ .

قاضى — نيندى دليل وحجت‌ايله .

سارق — اڭ اوّل بنم پدرم بابامدن بابام ابن عباس‌دن‌اولده رسول‌الله‌دن روايت ايدەرك الكى‌وقتلرده سزنڭ باباڭز بزم قلمز اولمشدر ديورلر. قاضى بونڭ نسب وذريتى رسول‌الله‌عليه‌السلام‌گه توتاشدغنى آڭلاغاچ فوق‌العاده قورقدى ، توسى اوزگاردى ، طال آغاچى كبى تتره‌مگه باشلادى .

قاضى — اى شيخ فاضل ! بوسوزدن مراد ومقصدڭز نه‌در .

سارق — مقصدم دليل وحديث پيغمبرنڭ موجبنچه سنى‌اوزمنڭ قلوم ايتمك (۱) منصب وقاضيلغى سنڭ قولڭدن آلارق جميع اشيا واموالڭى وسنڭ تصرفڭده نه‌اولورسه همه‌سنى اوزيمه آلمقدر. سنڭ جمله بالا واوغلانلرڭنى‌صاتب اوزمنڭ كيرڭلريمه خرج ايتمكدر! !

قاضى — اوز اوزينه واويلاه وامصيبتاه‌ديه‌رك نصل بو بلادن بن اوزمنى‌قوتقارابم‌ديه‌رك‌برخيلى‌تأسفلرده قالدى. صڭره‌قاضى‌برخيلى تضرع ، وزارى ، والتماس ، ايده‌رك ياشيخ عالم ! بنى شهرده رسوا ايتمه بندن نه صورارسڭ مع‌الممنونية ويره‌چگم ، فقط او دعواڭدن‌وازكيچ.

سارق — قاضى‌حضرت! بن‌بڭ‌دينار تورورلق بريورت‌آلمشدم. مڭ كور يورتنڭ بهاسندن فقط بيع‌عقدنى بركتمك ايچون بردينار ويرمش ايدم. الحال شول صومانڭ ۹۹۹ دينارى بنم اوستمده‌در يعنى ويرلمامشدر. شول صومانى جنابڭزدن طلب ايدرم .

قاضى — اى شيخ صلح ايده‌لم مبارك قلمڭزايله برصلحنامه

---

(۱) فقهالرنڭ قولنچه قل آزاد اولمديقچه خواجه‌نڭ حقى مؤبد اوله‌چق دگلمى؟!!! مترجم

یازگزکه هرنه‌قدر خانه‌گزنك بهاسندن قالمش ایسه‌اول آقچه‌نی اوته‌رمن.
سارق — فی‌الحال قلم وقاره حاضرلەب بغدادنك علما ومشایخی حضورنده برصلحنامه یازدی . وبوندن صكره قاضی‌دن هیچ نرسه دعوا ایتمیه‌چك وقاضی‌ایله نزاع وجدال ایتمیه‌چك اولوب عهد ایتدی .
قاضی فوق‌العاده مضطربانه مبلغ مذكورنی سارق افندی‌یه تسلیم ایدەرك ای‌غیرتلویکت جناب الله‌دن قورق بوندن صوکره هرکون‌بنی شویله رنجتمه اگر اویله‌ایده‌چك اولورسڭ‌بنده‌استه‌دكمی یاپه‌بلورم...
سارق — بوندن صكره رنجتمیه‌چكنی قبول‌قیلدی .
قاضی — خاتونینه بز بوقاراقنی ضیافت ایدیك تا كه بزنڭ طعامنڭ توزینی كورب بوندن صكره بزنی بویله‌تشویشكه صالماسون .
خاتون بیك معقول وبیك گوزەل اولور دیدی .
قاضی — بار برطاوقنی كباب (ژاریت) ایدوب كتور.
خاتون — بیورلمش اش آرتندن كیتدی . قاضی ایله سارق آراسنده ینه شول طریقه سوز باشلاندی .
قاضی — یاشیخ ! سزنڭ صحبتكزدن بزفقیرگه شاقتی علم ومعلومات حاصل‌اولور. نه‌اولوردیكه برآز زمان توقف قیلسه‌گز، بزلری صحبتگزله مشرف قیلسه‌گز وبرآز طعام تناول‌ایدەردك .
سارق - بیك گوزەل اولور. كوبده اوزمادی قاضی خاتونی برقولنده آش یاولق وبرقولنده طاوق ژارقویی آلوب قاضی‌یانینه كیتروب قویدی . قاضی طاوقنڭ تقسیمندن عاجزقالارق سارق افندی‌یه حواله ایتمكچی اولدی .
قاضی — یاشیخ بوطاوق سزگدر تقسیم ایدگز.
سارق — بیك یخشی شویله تیوش دیه‌رك طاوقنی تقسیم‌ایتمگه باشلادی . طاوقنڭ باشنی قاضی افندی یانینه قویدی . ومویننی

خاتونی یانینه قویدی وایکی قانادینی قاضی‌نـنگ اوغللری یانینه قویدی . وبتون طـاوقنی اوز یانینه قویارق « بسم‌الله » رحیم ایدگز دیدی .

قاضی — ای حیله‌کار توغریلق وحقانیت‌ایـله تقسیم ایت ظلم قلمه دیه‌رك سگا طابشرمش‌ایدم . بونصل‌تقسیم درکه سن یابدك ؟

سارق — باشنی سگا قویدم آنـگ ایچون سن‌باشسك وموینی خاتون‌گا قویدم آنگ‌ایچون اول‌سگایقیندر، ایکی‌قانادینی اوغللریگا قویدم ، آنلرسنگ‌ایکی قانادگدر. طاوقنی اوزیمه قویدم آنگ‌ایچون بن سنگ قوناغگمن .

قاضی — حیرتـده قـالارق هیچ بر جـواب بیرمـدی . سفره کوتارلدی ، قاضی قاراقغه خطابا یاشیخ دعا ایدگز .

سارق — قول کوتاروب یارب ! ایکنچی بریورت ٤٠ دینارگه آلمشدم ویالـگز یارم دینـار ویرمشدم اوتوز توقز یارم دینـاری اُستمده قالدی . شو صومانی قاضی ویرسون وقزینی بنم عقد نکاحیمه کرتسون مذکور یورطقه کیاو اولوب اوتوربم قاضی‌ایـله بنم آراده مناسبت کوچله‌نسون وبرقرده‌ش کبی اولیف دیو یوزینه قولنی‌سپادی.

قاضی — لاحول ولاقوّة الا بالله العلی‌العظیم دیه‌رك دهـا باشقه سنگ نه‌مقصدلرك وار ؟

سارق — ایشتدکگدر!

قاضی — یاشیخ برنگ خانه‌ده ۷ دانـه طـاوق یومرقاسی وار لکن اوزمز بیشاومز، اگر شویومرقه‌لرنی توغریلق وراستلق ایـله تقسیم ایده‌رسگ صوردقگ شیلری خالص کـوگل‌ایله سگا ویره‌چگم ویومرقه‌لری کتوردیلر.

سارق — یومرقه‌لرنی آلدی، بیك تیره‌ن فکرگه کیندی نیچرك

اولسه‌ده قسمنڭ اعتراضدن عاری اولمقنی فکر ایدردی . خیالی تفکره کیدوب اویلادی لکن عقلی اویله بر تقسیمه یتمدی . قاضی‌نڭ خاتونی کیلوب نه‌ایچون تقسیم ایتمیورسڭ‌دیو سؤال‌ایتدی .

سارق — بن بونی تقسیم ایتمك‌دن عاجزم دیدی . قاضی‌نڭ خاتونی بزنڭ یورتدن نه‌قدر نرسه آلمش‌سڭ وقاضی سڭا نه‌قدر نرسه ویرمشدر شونلری قایتارورغه وعده ایلرسڭ بن شو یومرقه‌لری تقسیم ایدرم دیدی .

سارق — کندی باشنه ظن ایتدیکه بنم‌کبی عالم مدبر وصاحب عقل وفهم ، اوتکون وحیله‌لی بر آدم بونڭ تقسیمندن عاجز قالدم . قایده بر قصقه عقل‌نڭ بونڭ تقسیمنه فهمی یتسون البت یتمیه‌چك دیو ملاحظه‌ده بولندی . خاتوننڭ‌رأینی قبول‌ایدوب قاضی‌نڭ یورتندن چغوب اوز خانه‌سنه کیتدی ، قاضی‌دن آلمش اسباب و قاچر وباشقه نرسه‌لری خانه‌سنده ایدی ، قاضی‌دن آلمش بارلق نرسه‌لرنی آلوب قاضی‌نڭ یورتینه کلدی . کتوردکلری اشیا واموالی برکشی‌نڭ قولینه طابشردی . هرقایچان قاضی‌نڭ خاتونی ٧ یومرقه‌نی ٥ کشی‌گه تقسیم ایدبلسه او وقت اشیا واموالنڭ‌بارچه‌سی خاتون‌غه طابشرلاچق ایدی . شوقرار ایله خاتون یومرقالرنی تقسیم ایتمگه باشلادی . ٧ یومرقانڭ برینی قاراق افندی یانینه قویدی ، وبرینی قاضی افندی‌یاننه قویدی و ایکسنی ایکی اوغلنه قویدی باقی اوچ دانه‌سنی اوزینه آلدی .

خاتون — « بسم‌الله » رحیم ایدڭز .

سارق — ای ضعیفه نیك‌توغریلق‌ایله تقسیم ایتمدڭ ؟

خاتون — شول‌قدر توغری تقسیم ایتدمکه بنم‌بو تقسیممی‌بیوك‌لر و عاقللر همه‌سی معقول کوررلر . آنڭ‌ایچون سزلر هربرگز ایر

اولدیغکزدن ایکی‌شر یومرقا کزوار، دهابن ویرگان یومرقا ایله اوچار یومرقا کز اولدی . امّا بن‌خاتونم بنم هیچ‌بر یومرقام یوقدر. بناءً علیه بن اوزیمه اوچ یومرقا آلـدم باربزغه‌ده تیگزبولوب توغریلق ایله بولدم دیدی .

سارق — کوردیکه حیله وتوغریلق ایله تقسیم ایتمش هیچ بر بحث فلان ایتمگه یول قالدرمامش بیچاره قاراق غاینده قایغروب آه دیه‌ركماللرنی وقاچرلرنی قاضی‌نـك خاتونینه طاپشروب قاضی‌نـك یورتندن چقوب کیتدی . یولده کندسنه لعنت اوقویه‌رق ترك اولدیغم مدتده بوندن صکره خاتونلر ایله صحبت ایتمیه‌چگم دیـه نـدامتلر ایدردی . شوواقعه‌دن صکره تریك اولدیغی مدتده برخاتون کورسه یوزنی ایله‌ندروب اعراض ایدرك شو شعری اوقوردی .

چنین گفت شاه جهان کیقباد * که نفرین بدبرزن نیك باد

یعنی : کیقباد (١) خاتونلرك ایـنـ گوسینه‌ده بـدعا ولعنت اولسون دیمشدر.

تمام

---

(١) کیقباد روسچه "дейокъ„ دیه تسمیه ایندکلری‌عالم ، وعاقل ، عـادل، ومـدبر اولان ایران شاهلرینك برنچی‌سندنـدر . قرون اولی‌لرده ایران مملکتنی داخلی وخارجی برطاقم وخیم حالل‌ره دوچار انقراض ، وفـلا کته یوز توتدغی برزمانده « کی قبـاد » اهالی طرفندن انتخاب ایدیلان برشاهدر . ابتدای تکلیفده حکومتی قبول ایتمامش ایسه‌ده اهالی‌نك درجهٔ اطـاعتلرینی آکـلامق ایچون برخیلی شرط وشرایطلر طلب ایده‌رك حکومتی قبول ایتمشدر.

مثلا : کندیسنه مخصوص مکمل سرای « دژوریس » اطرافنده

قلعه انشاسی وایران بیك زاده‌لرندن معیننه محافظه عسکری تعیین ایتمکلرنی شرط ایتمشدر. ایرانیلر طلبلرینی شکاینسز قبول ایتدکلرندن « کی قباد » ده تکلیفلرینی رد ایتمیه‌رك هجرتدن ١٣٣١ سنه مقدم حکومتی قبول ایتمشدر. « کی قباد » نلث شاهلگی زماننده ایران مملکتی هرطرفدن بیوکچه اصلاح ایدیلوب و وخیم حاللردن تخلیص اولنمشدر. « کی قباد » هرکسنك عریضه وشکایتلرنی کندیسی بالذات قبول ایدوب جواب وحکملرینی‌ده کندیسی یازمش ایمش. شو جهتلردن اهالی کندسیندن ممنون ومتشکر اولمشلردر.

« کی قباد » ایللی‌سنه‌دن زیاده حکومت ایتدکدن صوکره وفات ایدرك هجرتدن ١٣٥٦ سنه مقدم حکومتی اوغلی فرهادگه طاشلامشدر.

مترجم : غیاث.